

p1. Inhaalslag voor natuur noodzakelijk

p2. Maatschappelijke baten

p3. Kansen voor recreatieve schaa sprong

p5. Elf vragen aan DG water

p7. Seizoensgebonden peilbeheer wenselijk voor betere natuur

p8. Natuurlijk Markermeer IJmeer kost 15 - 20 miljoen per jaar

p9. Veelgestelde vragen uit ontwerpproces TMIJ op website

p10. Brussel voor 'natuur-inclusieve planning'

p10. Even voorstellen: Diana Bulder

Nieuwsbrief Markermeer-IJmeer

Toekomstbeeld Markermeer-IJmeer op 26 mei zichtbaar

“Inhaalslag voor natuur noodzakelijk”

“Iedereen is het eens over de inhaalslag die nodig is om de natuurwaarden in het Markermeer en IJmeer te versterken”, merken projectleiders Jaap Ree en Anja Ooms van TMIJ terugblikkend op 26 mei op. In volle actie heeft het Nederlandse poldermodel op hoofdlijnen tot een grote mate van overeenstemming geleid.

Ree en Ooms zijn zeker niet ontevreden over de slotbijeenkomst van de interactieve sessies waarop het mogelijk Regionaal Toekomst beeld op ambtelijk niveau werd gepresenteerd. De realisering van een 'oermoeras', van een seizoensgebonden peilbeheer, de aanleg van vooroevers, de aanpak van

de slibproblematiek, dat deze ecologische maatregelen nodig zijn, staat in de ogen van de meeste deelnemers onomstotelijk vast. “Aan de andere kant zien mensen nu ook waar deze maatregelen worden genomen.

Op basis van de gepresenteerde kaarten kunnen zij afleiden wat de omvang of >

Maatschappelijke baten

De afgelopen jaren bood de projectgroep Toekomstagenda Markermeer-IJmeer overheden, belangenorganisaties en het bedrijfsleven een discussieplatform. Na veel bijeenkomsten bieden we onze gezamenlijke visie in september als bouwsteen voor de RAAM-brief (Rijksbesluiten Amsterdam Almere Markermeer) aan het kabinet aan.

Over de door ons nodig geachte ecologische schaa sprong van het gebied is iedereen het eens. De discussie gaat over recreatieve, infrastructurele en stedelijke ontwikkelingen die met de investering in de ecologie mogelijk zouden worden. Dat brengt me op het thema van de maatschappelijke baten in relatie tot het Toekomstbeeld.

De drie Kamers van Koophandel in Noord-Holland en Flevoland hebben over deze baten het visiedocument 'De Waarde van water' opgesteld. Toen de 24 inzendingen voor het SAMM-loket beperkt aandacht bleken te schenken aan recreatie en toerisme hebben zij met de ANWB en RECRON een na-inzending gedaan waarin sociaaleconomische belangen op de voorgrond staan. Die missen ze. Zij menen dat de ecologische en recreatieve ontwikkelingen onlosmakelijk samenhangen met verstedelijking, infrastructuur en overige economische waarden in het gebied.

TMIJ gaat echter niet over verstedelijking of infrastructuur. De ecologische schaa sprong schept er wel een voorwaarde voor. Ook op recreatief vlak. Wel wil ik de Kamers, de ANWB en RECRON met mijn Noord-Hollandse collega Rinske Kruisinga betrekken bij een briefadvies over de economische onderbouwing van die baten. Ik wil ze uitnodigen om dit advies op te stellen en te overhandigen aan de ambassadeurs van de RAAM-projecten.

Wat wij bieden, gaat verder dan de vragen naar een IJmeerverbinding, verstedelijking in of aan het water en de waarde van economische ontwikkelingen. Bij een robuuste natuurontwikkeling in het Markermeer en IJmeer zijn alle mensen in en om het gebied gebaat. Ook generaties na ons!

*Andries Greiner
Gedeputeerde van Flevoland
Voorzitter Samenwerkingsverband
Markermeer-IJmeer*

impact van bepaalde maatregelen is”, stelt Ree vast. Ooms vult aan: “Nu gesprekken, ideeën en ontwerpen meer visueel worden, meer gedetailleerd zichtbaar, nu het project afgerond wordt, ontstaat logisch ook wat confrontatie.”

De geplande ligging van het 'oermeoras' bij de Houtribdijk roept bijvoorbeeld vragen op. Ooms: “Het is de meest gunstige locatie omdat het peilverschil door windstuwung hier het grootst is, waardoor de dynamische processen maximaal optreden. Door de aanleg van het oermeoras kan de klei waaruit de meerbodem bestaat geen bron meer zijn voor slib. Het moeras verkleint op die plek juist de slibcirkel. Daarnaast is het een plek met diep water waardoor het moeras geen afbreuk doet aan de natuurwaarden van schaars ondiep water.” Enkele andere argumenten: het vormt op die plaats een natuurlijke overgang van het Markermeer naar het IJsselmeer; beide gebieden zijn bereikbaar als foerageergebied voor vogels; de locatie ligt strategisch vanwege de ecologische relaties met de Oostvaardersplassen, Noord-Holland en Friesland. Tenslotte zou een gedeeltelijke toegankelijkheid juist recreatief een meerwaarde kunnen opleveren op een plek die nu recreatief weinig gebruikt wordt. “Vooral Lelystad hecht daar belang aan. Of, en in welke mate het oermeoras echter toegankelijk wordt, is een ontwerpogave in verdere planvorming. Het ontwerp zal geen effect hebben op de vaarroute.”

Begrijpelijk vindt Ree kritische vragen over zichtlijnen. “Het gaat voorname-lijk om rietland; we willen de begroeiing zo laag mogelijk houden zodat de zichtlijnen intact blijven. Uiteindelijk zal wel sprake zijn van enige bebouwing,

maar die is niet gepland.” Zichtlijnen spelen een grote rol langs de Noord-Hollandse kust. Ooms: “In het Toekomstbeeld worden de zichtlijnen van 22 stadjes langs de kust gerespecteerd.” Op de vraag naar het hoe en waarom van luwtedammen bij Hoorn, wijst ze op de functie om stroming en golfkracht af te remmen. “Het is de beste combinatie van maatregelen voor het slibprobleem. De exacte vorm en locatie worden nog doorgerekend.”

Ree: “Bij een aantal deelnemers leeft nog steeds de misvatting dat TMIJ ook gaat over buitendijkse bebouwing of de aanleg van een IJmeerverbinding tussen Amsterdam en Almere. Dat is niet zo. Het Toekomstbeeld biedt een oplossing voor de ecologische achteruitgang van het gebied. Doordat onze oplossing zich richt op systeemherstel ontstaat een veerkrachtige natuurkwaliteit die ruimte biedt aan de ontwikkeling van andere functies. TMIJ spreekt zich niet uit over de wenselijkheid of de uitvoerbaarheid van deze ontwikkelingen. Brussel staat onder strenge voorwaarden positief tegen het idee van een geïntegreerde aanpak van de gebiedsontwikkeling. Keuzes hierin zijn voor een belangrijk deel afhankelijk van de besluitvorming over de RAAM brief.

Een van de laatste vragen op 26 mei gaat over de status van het Toekomstbeeld. Ree en Ooms zijn het daar bijzonder over eens. “Nu gaat het om een ambtelijke terugkoppeling. De keuze door de bestuurders moet nog worden gemaakt. Dat gebeurt op 1 juli. Dan wordt dit een aanbod aan het Rijk hoe het Markermeer en IJmeer op een duurzame wijze kunnen worden ingericht, rekening houdend met landschap en recreatie.”

Kansen voor recreatieve schaa sprong

Ontwikkelingsruimte scheppen voor wonen, werken, infrastructuur en recreatie is een van de vier centrale ambities uit het Ontwikkelingsperspectief. Hierbij vooral een overzicht van hoe over recreatie langs de kust van Noord-Holland en Flevoland en rond het IJmeer wordt gedacht, tevens een blik op de kansen en mogelijkheden die er liggen.

Anderhalf miljoen mensen wonen in de nabije toekomst rond het Markermeer - IJmeer. Dat door hun behoefte aan vrijetijdsbesteding de recreatiedruk toeneemt, is onvermijdelijk. Een passend aanbod aan recreatieve voorzieningen verhoogt niet alleen de kwaliteit van het wonen maar dient ook nog eens een economisch belang.

Kunnen wonen, werken en recreëren in hetzelfde gebied versterkt immers de internationale concurrentiepositie van de Metropoolregio Amsterdam ten opzichte van andere regio's in het buitenland. In de projectorganisatie TMIJ ontmoeten noodzaak en ambitie elkaar. Om deze zo goed mogelijk op elkaar af te stemmen organiseerde

TMIJ in de aanloop naar het Regionaal Toekomstbeeld sessies waarin partijen uit het gebied hun visie kwijt konden.

Na verschillende bijeenkomsten met vertegenwoordigers van gemeenten, waterschappen en belangenorganisaties en na studies en conferenties is voor TMIJ een inventarisatie van mogelijke ontwikkelingen op recreatief terrein gemaakt. Dit was het vervolg op de 'quick-scan recreatie' die voor het Ontwikkelingsperspectief was gedaan. Een verdiepingsslag voor recreatie en toerisme was waar staatssecretaris Tineke Huizinga vorig jaar april bij de presentatie van het Ontwikkelingsperspectief met nadruk om had gevraagd.

Uit de inventarisatieronde blijkt aan de ene kant dat er anno 2009 wel sprake is van een goed ontwikkeld aanbod aan vaarrecreatie, maar tegelijk blijken er aan de andere kant - bijvoorbeeld in het IJmeergebied - tekorten aan ligplaatsen te bestaan en - in Noord-Holland - aan wandel- en fietsroutes. In Flevoland is er de invloed van de Schaa sprong Almere die zich doet voelen. 60.000 Woningen erbij vraagt natuurlijk ruimte voor talloze recreatiemogelijkheden.

Het is de deelnemers aan de verschillende bijeenkomsten duidelijk dat er in het Markermeer-IJmeer volop kansen liggen voor een recreatieve schaa sprong. Hoe deze sprong gemaakt kon worden, mochten ze aan de hand van bepaalde ontwerpen laten zien.

Voor deze ontwerpfase is het gebied in drie delen onderscheiden: de Noord-Hollandse kust met zijn eigen historische culturele gelaagdheid, het relatief stedelijk en intensief gebruikt IJmeergebied en de rechtlijnige Flevolandse kust. Uit de inventarisatie en ontwerp-fase zijn ruimtelijke en conceptuele oplossingsrichtingen naar voren gekomen en verkend. Daaruit zijn uiteindelijk verschillende scenario's

- Voor Flevoland wordt gekozen voor het zogeheten waterscenario. De keuze is ingegeven door de behoefte om meer recreatieve trekpleisters te scheppen: extensief bij de Oostvaardersplassen (de Eco-boulevard), intensief bij Almere en Lelystad. In dit geval wordt het water zelf intensief gebruikt als vestigings- en ontwikkelingslocatie voor recreatief en toeristisch aanbod.

Dat toerisme van buiten het gebied ook prioriteit heeft en dus in het ontwikkelingsbeeld mee moet wegen, is een opvatting die breed wordt gedeeld. Dat betekent extra aandacht voor het realiseren van bovenlokaal toeristisch-recreatief aanbod. Ter vergelijking: Amsterdam verdient jaarlijks vijf miljard euro aan het toerisme en dankt er 48.000 fulltime-banen aan. In Flevoland zijn 4000 fulltime-arbeitsplaatsen direct of indirect verbonden aan de vrijetijdseconomie. Dat is vijf procent van de totale werkgelegenheid.

TMIJ beoogt tenslotte een beleefbare natuurontwikkeling. Er wordt gestreefd naar een natuurontwikkeling die kansen biedt en zo mogelijk gelijk op gaat met de recreatieve ontwikkeling van het gebied. De TMIJ-voorstellen dienen ertoe om de gehele ecologische toestand te verbeteren, specifieke doelen van Natura 2000 te bereiken en tegelijkertijd niet alleen stadsontwikkelings- maar ook recreatieve projecten uit te voeren. Daarbij wordt aansluiting gezocht bij de versterking van gebieds-specifieke maten. "Belangrijk is te kijken naar het netwerk van punten en lijnen", zegt deelprojectleider recreatie Roy Nijboer. "Nu blijken ze vaak nergens naar te leiden; het gebied is slecht ontsloten. Concreet is dat Amsterdam een uitloop wil naar de Natuurboulevard aan de zuidkant van de IJmeerkust en aan de noordkant naar Durgerdam. Verder gaat het om ontwikkelingen voor ontspanning volgens de thema's rust, ruimte en groen."

voortgekomen die de voorkeur genoten: het 'land-rand-oever-' en het 'water-scenario'.

Samengevat ziet het 'Ontwikkelingsbeeld Recreatie en Toerisme 2030' er als volgt uit:

- Voor de Noord-Hollandse kust gaat de voorkeur van de deelnemers uit naar het scenario van 'land-rand-oever'. Daarbij wijzen ze op de geconstateerde behoefte aan recreatie en toerisme op land en aan de oevers, met het gebruik van water als meerwaarde. Het is een voorkeur die voortvloeit uit het belang dat wordt gehecht aan de cultuurhistorische kwaliteit en identiteit van het Noord-Hollandse polder- en dijken-landschap. Voorop staat steeds het

behoud van openheid, cultuurhistorie en de versterking van de bestaande basisstructuur.

- Voor het IJmeergebied is er geen duidelijke voorkeur voor een van beide scenario's. Wel of geen buitendijkse uitbreiding van Almere speelt daarentegen een grote rol. In het gebied wordt de focus vooral gericht op een betere benutting van de bestaande basis van groene recreatiegebieden en de oevers aan de zuidkant en realisering van een eilanden-luwte-zone aan de zuidkant. Centraal staan de behoeften rust, ruimte en aansluiting op bestaande ontwikkelingen, zoals de Natuurboulevard tussen Amsterdam tot Muiderberg.

Elf vragen voor DG Water

In de afgelopen periode heeft het ministerie van Verkeer & Waterstaat het Nationaal Waterplan uitgebracht. Hierin worden beleidskaders aangegeven waarmee het project Toekomst Markermeer-IJmeer te maken heeft. Aan DG Water is gevraagd een aantal vragen over het Nationaal Waterplan in relatie tot TMIJ te beantwoorden.

1. Wat wil DG Water met het waterbeheer bereiken in het Markermeer en IJmeer?

Door een peilontkoppeling van het Markermeer-IJmeer van het IJsselmeer op de lange termijn en het instellen van een meer seizoensvolgend peil op de korte termijn streeft DGW naar het volgende streefbeeld voor dit gebied: (tekst ontwerp Nationaal Waterplan) In het Markermeer-IJmeer ligt het accent op een duurzame, klimaatbestendige en veerkrachtige ontwikkeling van het ecosysteem, die perspectieven biedt op een intensivering van het gebruik. De ont koppeling van het IJsselmeer heeft dat vereenvoudigd. Door de uitvoering van diverse proefprojecten worden de sturingsmechanismen in de (aquatische) ecologie in het Markermeer beter begrepen. Groot-schalige moerasgebieden zijn aanwezig evenals vooroevers en luwtedammen. Het slibprobleem in het Markermeer is zover beteugeld, dat er op diverse plekken heldere delen zijn ontstaan waar zich waterplanten ontwikkelen. Ook het aantal watervogels heeft zich hersteld. Het ecosysteem maakt een gradiëntrijke, uitgebalanceerde en klimaatrobuuste ontwikkeling door. Er kunnen innovatieve bouwprojecten gerealiseerd zijn. Het gebied is zo

ingericht dat het nog steeds een, zij het beperkte, bijdrage levert aan de zoetwatervoorziening. Het peilregime wordt voor een belangrijk deel bepaald door hetgeen nodig is voor een goede ecosysteemontwikkeling.

2. Wordt de vrees vanuit de regio voor verlies van buffercapaciteit in het gebied erkend door DG Water?

We weten vanuit de inspraakreacties dat die vrees er is maar menen dat voor de waterbergingscapaciteit het gebied meer dan voldoende ruimte heeft en voor de zoetwatervoorraad naast optimalisatie op de korte termijn op de lange termijn de voorraad uit het IJsselmeer ruimschoots voldoende zal zijn.

3. Hoe is de vrijstelling voor watercompensatie geregeld?

Naast andere spelregels zoals behoud van natuur en ruimtelijke kwaliteit is de omvang voor nieuwe kleinschalige buitendijkse ontwikkelingen beperkt tot een maximum van ca. 5 ha per gemeente tot 2040. Groot-schalige buitendijkse bebouwing is alleen mogelijk in het zuidelijk deel van het IJsselmeergebied in de gemeenten Amsterdam (350 ha), Almere (700 ha) en Lelystad (150 ha). Voor bovengenoemde beschikbaar gestelde buitendijkse ontwikkelruimte hoeft het verlies aan waterbergend vermogen niet te worden gecompenseerd. Een en ander zal voor het ruimtelijk deel worden vastgelegd in de tweede tranche van de AMvB Ruimte en via de vergunningverlening van de WBR (Wet Beheer Rijkswateren) kan de vrijstelling van watercompensatie worden geregeld.

Uit onderzoek is gebleken dat een geringe afname van het waterbergend oppervlak (1 tot 2%) door buitendijkse ontwikkelingen leidt tot een geringe toename van de maximale waterstanden in het IJsselmeergebied van ongeveer 1 á 2 cm. Het is van belang te beseffen dat deze verhoging vooral van belang is onder extreme omstandigheden als het IJsselmeerpeil sterk verhoogd is, omdat er niet kan worden gespuid. Er is geen sprake van een structurele verhoging van peil. Een toename van de maximale waterstanden met 1 á 2 cm leidt niet tot significante veiligheidsrisico's. Vanuit de veiligheidsoptiek is daarom een vermindering van de waterbergingscapaciteit van 1 tot 2% van het water-

4. Waarom is het zo geregeld en hoe zit met de keuzes?

Uit onderzoek is gebleken dat een geringe afname van het waterbergend oppervlak (1 tot 2%) door buitendijkse ontwikkelingen leidt tot een geringe toename van de maximale waterstanden in het IJsselmeergebied van ongeveer 1 á 2 cm. Het is van belang te beseffen dat deze verhoging vooral van belang is onder extreme omstandigheden als het IJsselmeerpeil sterk verhoogd is, omdat er niet kan worden gespuid. Er is geen sprake van een structurele verhoging van peil. Een toename van de maximale waterstanden met 1 á 2 cm leidt niet tot significante veiligheidsrisico's. Vanuit de veiligheidsoptiek is daarom een vermindering van de waterbergingscapaciteit van 1 tot 2% van het water-

bergend oppervlak acceptabel. De ruimtelijke begrenzing is deels gebaseerd op het mogelijk maken van grootschalige ruimtelijke ontwikkelingen waarvoor reeds plannen bestonden en de kleinschalige mogelijkheden per gemeente (5 ha) geven ontwikkelruimte maar voorkomen dat het gebied wordt volgebouwd waarmee de ruimtelijke kwaliteit in het gedrang kan komen.

5. Hoe werkt de vrijstelling?

Er hoeft voor de opgegeven hectares niet elders te worden gecompenseerd, echter e.e.a moet wel passen binnen de natuurwetgeving.

6. Wat is het concrete effect op binnen- en buitendijks bouwen?

De vrijstelling betekent dat wat betreft watercompensatie voor nieuwe buitendijkse ontwikkelingen geen verplichting meer bestaat indien deze valt onder de in het NWP genoemde ontwikkelingen. Dit houdt overigens niet in dat alle buitendijkse (en binnendijkse) ontwikkelingen niet aan andere wetgeving (bijvoorbeeld de NB-wet) en vergunningverlening moeten voldoen.

Het loslaten van de watercompensatieverplichting heeft voorsnog geen direct effect op binnendijks bouwen.

7. Waarom moet dat binnendijks wel?

Wateroverlast kan binnendijks een probleem zijn en daarom moet bij het

realiseren van meer verhard oppervlak ruimte voor water worden meegenomen (watertoets)

Het open watergebied van het IJsselmeergebied kan niet worden vergeleken met binnendijkse waterbeheergebieden.

8. Wat is seizoensgebonden peilbeheer en welke effecten heeft het?

Een seizoensgebonden peilbeheer is een peilbeheer dat een meer natuurlijk verloop kent. Momenteel zijn de zomerwaterstanden hoger dan de winterstanden i.v.m. het kunnen bergen van extreme watertoevoer in de winter en het behouden van zoetwaterbuffer in de zomer. Dit is tegennatuurlijk; een seizoensgebonden (natuurlijk(er)) peil zal juist een hogere waterstand in de winter kennen en een lagere in de zomer. Uit diverse onderzoeken is gebleken dat de ecologie in en rondom het Markermeer-IJmeer baat heeft bij een natuurlijker peilbeheer zodat plant en dier op die tijden de juiste hoeveelheid water beschikbaar hebben zoals ze ook in een natuurlijke situatie zouden hebben.

9. Wanneer gaat het nieuwe beleid in?

Het NWP wordt eind 2009 vastgesteld en heeft een looptijd van 2010-2015. Dus het nieuwe beleid gaat in per 2010. Echter, daar waar meer onderzoek naar nodig is (zoals seizoensgebonden peil en peilstijging IJsselmeergebied) zal

het beleid later worden vast- c.q. bijgesteld. Voor 2013 staat een eerste nieuw peilbesluit voor Markermeer-IJmeer op het programma.

10. Volgens de Nota Ruimte moesten rondom de waterkeringen in het IJsselmeergebied vrijwaringszones worden aangewezen. Welke consequenties heeft het Waterplan voor de ruimtereserveringen die in dit verband al zijn gedaan langs het Markermeer en IJmeer?

Deze blijven totdat de nieuwe veiligheidsnormering in 2017 een feit is, gewoon in stand.

11. Als er door de uitvoering van het Waterplan schade ontstaat, wie is daarvoor dan verantwoordelijk?

Als aantoonbaar schadelijke effecten optreden als gevolg van genomen beleidsbesluiten en de uitvoering daarvan, is het rijk in beginsel verantwoordelijk.

Seizoensgebonden peilbeheer wenselijk voor betere natuur

Op basis van literatuurstudie constateert kennisinstituut Deltares recent dat een seizoensgebonden peil door overstroming van oeverzones in het vroege voorjaar en het later weer droogvallen tijdens het groeiseizoen, mogelijkheden biedt voor een grotere verscheidenheid aan vegetatie en daarmee verschillende habitats kan bewerkstelligen. De wenselijkheid van invoering van een seizoensgebonden peilbeheer.

Noodzakelijke voorwaarde om de natuur vooruit te laten gaan, is dat er ook grootschalige land-waterovergangen worden aangelegd. Het talud van deze oeverzones bepaalt namelijk hoeveel land onder water loopt en weer droogvalt. Verder lijkt een seizoensfluctuatie van 65 tot incidenteel 100 cm volgens Deltares wenselijk voor de natuurontwikkeling, terwijl de marge nu circa 30 cm bedraagt.

De aanname is dat het water zoet blijft en het waterpeil niet met de zeespiegel meestijgt. Nu het kabinet in navolging van de Commissie Veerman het peil van Markermeer-IJmeer wil loskoppelen van het IJsselmeer en alleen dat laatste één tot anderhalve meter wil laten stijgen, neemt de kans op verwezenlijking van de Toekomstagenda Markermeer-IJmeer toe. Ook is geen extra dijkverhoging nodig. De bovengrens van de peilfluctuatie wordt bepaald door

het criterium veiligheid. Nadelen zijn er ook. Bij een peil dat lager ligt dan 30 cm onder NAP kunnen er problemen optreden met de zoetwaterinlaat rond het Markermeer. En zakt het peil nog 10 cm meer, dan kan de grootste beroeps-scheepvaartklasse niet langer met volle belading varen. Een peilverhoging tot wat qua veiligheid kan, levert deze klasse geen hinder op. Anders is het gesteld met de recreatievaart. Stijging of daling van het peil kan hinder geven aan een deel van de recreatievaart, feitelijk gaat het dan alleen om boten met de hoogste masten en voor de onderdoorgang van de Hollandse en Stichtste bruggen. De hinder wordt als beperkt ingeschat.

Kunstmatig peilbeheer

Sinds de aanleg van de Afsluitdijk is de getijdendynamiek weg uit de voormalige Zuiderzee. Rijkswaterstaat hanteert voor het IJsselmeer een

kunstmatig peilbeheer. Vanaf de aanleg van de Houtribdijk geldt dat beheer apart ook voor het compartiment Markermeer-IJmeer. Nu kent het Markermeer-IJmeer een kunstmatig, tegennatuurlijk peil. Het water staat hoog in de zomer en laag in de winter. Vanwege de aanvoer van smeltwater zou vrij hoog in de winter en hoger in het voorjaar logischer zijn. Ook zou normaal, natuurlijk, zijn dat het peil in de zomer naar beneden uitzakt omdat de aanvoer minder is en er verdamping optreedt.

Bepalend voor het peilbeheer zijn de criteria veiligheid (door klimaatverandering komt er meer water op het IJsselmeergebied, vooral door aanvoer vanuit de IJssel) en zoetwatervoorraad (vanuit landbouw en natuur in de Utrecht-Hollandse veengebieden en in Groningen en Friesland is er steeds meer behoefte aan zoetwater). Een seizoensfluctuatie groter dan de huidige norm (dus meer dan 30 cm) zal mogelijk (grotere) effecten hebben op gebruiksfuncties in en rondom de meren (in verband met uitlaten van water, grondwaterstand, waterveiligheid en recreatie). Hiervoor is nader onderzoek nodig. TMIJ is voorstander van een seizoensgebonden peilbeheer dat, binnen de normen voor veiligheid het ritme van de grote rivieren volgt. En is zo net iets meer natuurlijk dan het huidige peilbeheer in het Markermeer en IJmeer. Het komt erop neer, dat het water in het voorjaar hoger staat dan in het najaar en dat het hogere peil in de loop van de zomer "uitzakt" naar het lagere peil in het najaar. Dat heeft ecologisch heel veel voordelen en tegelijk wordt er voorzien in een goede opvang van het water van de rivieren in het najaar en zorgt het ervoor dat er in de zomer voldoende drink- en zoetwater is voor het achterland.

Natuurlijk Markermeer IJmeer kost 15 - 20 miljoen per jaar

De circa 800 miljoen euro die het kost om het Markermeer IJmeer tot een Toekomstbestendig Ecologisch Systeem om te vormen wil TMJ-projectleider Jaap Ree graag bekijken in een breder verband. Dan blijken de kosten mee te vallen.

“In de tijd gezien, aansluitend bij de Structuurvisie Randstad 2040, vergt het TBES vanaf 2010 een investering van 20 tot 25 miljoen per jaar. Afgezet tegen de rijksbegroting is dat ‘relatief gering’. Ook afgezet tegen wat jaarlijks wordt geïnvesteerd in de natuur, een half miljard voor natuurontwikkeling in landelijk gebied.” En vergeleken met rijks gelden voor een betere bereikbaarheid, of voor verstedelijking.

Faseren

De aanleg van de natuurmaatregelen zal een aantal decennia in beslag nemen. De kosten zullen circa 850 miljoen euro bedragen. Niet alles hoeft in een keer aangelegd te worden. Er kan een fasering in de tijd plaatsvinden.

Om zicht op de kosten te houden, streeft Ree naar een fasering die begint met wat het maximaal ecologisch effect sorteert en wat in alle gevallen

gewenst is, de no-regret maatregelen, om op basis daarvan te bepalen wat de vervolginvesteringen moeten worden. “Om de slibstroom te beïnvloeden en gradiënten van doorzicht te krijgen, moet je beginnen met verluwingsmaatregelen langs de Noord-Hollandse kust, want een heldere kust draagt in belangrijke mate bij aan het ecologisch herstel. Ook kan worden begonnen met de aanzet tot een oermoeras en vooroeverontwikkelingen aan de Flevolandse kust.” Tenslotte wil hij ook beginnen met de eenvoudige relatief goedkope aanleg van vispassages.

Belangrijk bij de investering is de koppeling met zandwinning goed te organiseren. Wordt dat niet goed georganiseerd, dan kan het benodigde bedrag hoger uitpakken. Lukt de koppeling wel, dan kan het lager uitvallen. In die 850 miljoen euro is in elk geval al wel een stuk opbrengst verwerkt. Die opbrengst is door

optimaliseren te verbeteren, wat nog mooier zou zijn, vindt de projectleider. Daarom moet men dus op zoek naar een goede fasering in relatie tot zandwinning en andere werken in het gebied, zoals een combinatie van zandwinning met waterveiligheidsprojecten (dijkverhoging) en het verdiepen van vaargeulen en havens.

Ree waarschuwt dat een goede monitoring op zijn plaats is. "Het gaat om effectiviteit en efficiëntie. Je moet kunnen bepalen dat wat je doet het goede is en bekijken of eventueel een bijstelling van je programmering nodig is. NMIJ (Natuurlijker Markermeer) is er een essentieel element in, want die laat je vroegtijdig bepalen hoe je dingen goed kunt doen. Ook de ANT-studie naar Autonoom Neergaande Trends is essentieel."

Rijk

Uiteindelijk komt Ree bij het rijk, "want de veroorzaker betaalt". Het gebied is immers de resultante van het Zuiderzeeproject, ontstaan door een wending in de gedachten (niet langer de aanleg van de Markerwaard), en is nu een meer met de status van natuurbeschermingszone, een meer dat echter geomorfologisch niet op orde is,

niet in overeenstemming is met wat die bescherming beoogt. Daarnaast wijst Ree op het Rijk als beheerder van het watergebied en de partij die de waterveiligheidsnormen opstelt. Tegelijk is de Rijksoverheid de partij die infrastructurele maatregelen in het gebied zal nemen. "Er komt in de regio meer infrastructuur bij. Het lijkt in Nederland geaccepteerd gebruik te zijn om dan ook te investeren in de natuur, zoals in een tunnel onder het Veluwe-meer, in ecoducten, of is er geld gestopt bij de A1 in de 'Groene Uitweg' om nadelige effecten van infrastructuur op de natuur weg te nemen."

Dat biedt ons in relatie tot de RAAM-brief (Rijksbesluiten - Amsterdam - Almere- Markermeer) een titel." In het Nationale Waterplan en ook in de structuurvisie Randstad 2040 wordt gekozen voor robuuste natuurontwikkeling in het gebied. "Dan ligt het voor de hand dat het rijk zijn verantwoordelijkheid neemt om die robuuste structuur te bereiken."

Private partijen en Brussel

Later in het proces, wanneer er duidelijkheid is over de natuurontwikkeling, ziet Ree ook meer kansen

ontstaan voor private en regionale partijen om te participeren in de ontwikkeling van het gebied. Dat geldt voor recreatieontwikkeling en bijvoorbeeld voor andere maatschappelijke functies. Tot slot denkt hij ook aan Brussel. Ten eerste is ambtelijk een 'bidbook' in voorbereiding over territoriale cohesie waarmee Europa de regio's wil stimuleren tot integrale gebiedsontwikkeling. De link met water en natuur wordt daarbij steeds belangrijker. En ten tweede vindt Europa mede gelet op de klimaatontwikkeling het behoud van biodiversiteit heel belangrijk. "Met name het TBES zet in op die klimaatbestendigheid en ontwikkeling van biodiversiteit."

Brussel voor 'natuurinclusieve planning'

De Europese Commissie spreekt haar principiële steun uit voor de 'natuurinclusieve planning' die het projectbureau TMIJ voorstelt voor het Markermeer-IJmeer. Dat blijkt uit een brief die de provincie Flevoland uit Brussel mocht ontvangen.

In een reactie op een brief van de Provincie Flevoland verwelkomt Brussel Flevolands keuze voor een geïntegreerde aanpak om de hele ecologische toestand te verbeteren, specifieke doelen van Natura 2000 te bereiken en tegelijkertijd recreatieve en stadsontwikkelingsprojecten uit te voeren. Volgens de commissie lijkt de benadering mits goed getoetst aan de habitatdoelstellingen en met waarborgen voor de integrale uitvoering, in overeenstemming te zijn met de Habitatrichtlijn waarbij rekening moet worden gehouden met economische, sociale en culturele vereisten en regionale en lokale kenmerken.

Brussel ziet er een 'goed en innovatief voorbeeld' in van hoe doelstellingen van natuurbehoud vroeg in de planingsfase kunnen worden geïntegreerd met een socio-economische ontwikkeling. Van doorslaggevend belang noemt de commissie dat gegarandeerd wordt dat alle componenten van het plan echt worden uitgevoerd en dat een monitoringsysteem wordt opgezet. Bij veranderingen moet elke onderdeel van het plan opnieuw worden beoordeeld.

Voor meer informatie, zie: <http://www.markermeerijmeer.nl/69947.aspx>

Colofon

Redactie en vormgeving: Projectbureau TMIJ m.m.v. Hugo van den Broeke en Axis Media-ontwerpers
Fotografie: o.a. Nieuwe Gracht

Even voorstellen: Diana Bulder

Bij TMIJ is Diana Bulder secretaresse van programmamanager Jaap Ree. Ze beheert zijn agenda, zijn mailbox,

pleegt de nodige telefoontjes, maakt afspraken voor vergaderingen en ondersteunt het projectteam. Dat doet ze 28 uur, verdeeld over vijf dagen in de week. "Vooral het contact met mensen spreekt me aan."

Aanvankelijk was ze vanaf april vorig jaar een inhuurkracht die een zieke collega verving. In november trad ze in vaste dienst bij de provincie, bij het project TMIJ. "Eigenlijk heb ik altijd als office-manager en directiesecretaresse gewerkt. In het laatste geval was dat bij een projectontwikkelaar in Amsterdam." Een ingrijpende gebeurtenis in haar leven zorgde echter voor de nodige veranderingen. De moeder van een toen zevenjarig dochtertje was onverwacht zwanger van een drieling. "Je hebt geen idee van wat je te wachten staat. Het grootste probleem is dat je maar twee

handen hebt. Je kunt twee kinderen tegelijk de fles geven of troosten, maar de derde ligt dan nog steeds te huilen. En het waren drie huilbaby's!" Diana is toen gestopt met werken.

Toen haar kinderen de basisschoolleeftijd hadden bereikt, kreeg Diana weer wat meer tijd voor zichzelf. Ook voor werken. "Die combinatie vind ik prima. Hier op het provinciehuis ben ik Diana. Niet de moeder van een drieling." Weggaan met de kinderen, wandelen op het strand of in het bos, beschouwt ze als haar hobby. "Voor meer heb ik geen tijd." Lekker koken is ook een hobby. Het liefst Surinaams of Italiaans. "Dat is heerlijk om te doen en mijn kinderen lusten alles wel."

Veelgestelde vragen uit ontwerpproces TMIJ op website

- 'Als het slibprobleem is opgelost, komt de natuur dan wel terug?'
- 'Moet het hele Markermeer-IJmeer, misschien ook nog met het IJsselmeer, nu een groot beschermd natuurgebied worden waarin niets kan, of mag?'
- 'Waarom moet er eigenlijk in het water worden gebouwd, achter de dijk, is toch ruimte genoeg?'
- 'Biedt die Vogel- en Habitatrichtlijn of Natura 2000 niet voldoende bescherming voor de natuurwaarde van het Markermeer-IJmeer?'
- 'Wat is de verhouding tussen TMIJ en die Europese wetten en regels?'

Tijdens het ontwerpproces met de regio in de afgelopen periode zijn de veelgestelde vragen geïnventariseerd.

Deze vragen zijn op de website van TMIJ www.markermeerijmeer.nl gepubliceerd onder 'Veelgestelde vragen'. Het projectbureau staat open voor reacties; deze kunnen via info@markermeerijmeer.nl worden doorgegeven aan het secretariaat.

